

گفتگو با کامران جاهدی، کارگردان مستند «تفنگ برادرم»:

خیلی‌ها می‌خواهند خواهر بسیطی را از تاریخ حذف کنند

■ صبا جهانگیریان

کامران جاهدی سال‌هاست به عنوان تدوینگر در سینما فعالیت دارد و آثار متعدد از سینمای مستند تا داستانی در روزمه‌اش دارد. «تفنگ برادرم» نام اثر مستندی‌ست که کامران جاهدی کارگردانی و تهیه‌کنندگی آن را بر عهده گرفته تا داستان «نصرت خدایاری»، معروف به خواهر بسیطی را به تصویر بکشد. در مورد «تفنگ برادرم» صحبت کوتاهی با این مستندساز داشتیم تا به آشنایی بیشتری در مورد این اثر مستند دست یابیم.

■ موضوع اصلی فیلم و مضمونش چیست؟

مستند تفنگ برادرم درباره مهم‌ترین زن قهرمان تاریخ معاصر یا حتی شاید کل تاریخ ایران است. با توجه به مطالعاتی که من کردم زنی به این رشادت و شجاعت در تاریخ وجود ندارد. خواهر بسیطی دارای یک کاراکتر چند وجهی بوده‌اند. به طوریکه همزمان با برگزاری جلسات قرآنی، پیگیر مباحث عرفانی و طبع شاعری هم بودند، موازی با فعالیت‌های اجتماعی‌اش به خیل پیروان امام خمینی در مبارز با رژیم پیوسته بودند و این مهم در کرمانشاه دهه ۵۰ برای یک زن کار بسیار سختی بود. در عین حال ابعاد زنانه خود را حفظ کرده بود. ایشان در معاشرت با دوستان اهل ادبیاتش با مشاعره گفتگو می‌کردند و اما میزان علاقه‌اش به نهج‌البلاغه بطوری بوده که همیشه یک نسخه کوک همراهش داشته است.

او در همان روز حمله بعثی‌ها بعد از سقوط قصر شیرین که باعث شده بود مردم آن‌جا را تخلیه کنند همراه با بیست نفر دیگر در شهر ماند و موفق شد که لشکر دوازده عراق را که جمعیت آن حدود ده هزار نفر بود شکست دهد. خواهر بسیطی در واقع قلب و هسته اصلی این نبرد بود و دوشادوش مردان می‌جنگید. آنها شبانه آب زمین‌های کشاورزی را به سمت دشتی که حد فاصل گیلانغرب و قصر شیرین بود هدایت می‌کنند و بدین ترتیب تمام ادوات زرهی بعثی‌ها در آن دشت زمین‌گیر می‌شود!

خواهر بسیطی تیرانداز قهاری

بوده خانم فاطمه نواب صفوی «فرزند شهید نواب صفوی» که از عکاسان مهم دفاع مقدس هستند نیز این موضوع را تأیید کرده‌اند. همین چند فریم عکس خوبی که از

ایشان موجود است حاصل سفر چند روزه خانم نواب صفوی به گیلانغرب است که به پیشنهاد «شهید چمران» برای عکاسی و گفتگو با خواهر بسیطی صورت گرفته، و در همان سال عکس‌ها و گفتگو با ایشان با تیتراژی به استقامت کوه در مجله زن روز چاپ شده است.

■ از اقدامات ایشان بیشتر بگویید؟

یکی از مهم‌ترین اقداماتی که ایشان انجام می‌داده تفحص شهیدان بوده است. به طور مثال زمانی که موشک به یک خانه، مسجد یا مدرسه می‌خورد، خواهر بسیطی سریعاً خود را می‌رسانده و تکه‌های جنازه‌ها را جمع می‌کرده و آن‌ها را کنار هم قرار می‌داده است. در زمانی که یکی از عضوهای بدن شهید را پیدا نمی‌کرده، آن را با پنبه، باند و چوب شبیه‌سازی می‌کرد سپس در کفن قرار می‌داده است. یکی از نزدیکان خواهر بسیطی از او علت این کار سوال کرد، خواهر بسیطی در پاسخ گفت: «اگر افراد خانواده این شهید او را بدون سر یا دست ببینند، شاید تاب نیاورند و دیوانه شوند»

او هشت سال تمام این کارها را انجام می‌داده، به طوری که در حد جراحی حاذق تجربه کسب کرده است اما مهم‌ترین موضوع درباره او را رئیس وقت بنیاد شهید می‌گوید: «ما دیر متوجه شدیم

اما خواهر بسیطی در جنگ خدا را پیدا کرد.»

این زن خیلی ابعاد عجیبی دارد اما متأسفانه یا خوشبختانه در سینمای مستند باید با تکیه بر اسناد و مدارک اثری تولید کرد و من تا جایی که اسناد وجود داشت، پیش رفتم. به طور مثال گفته می‌شد که خواهر بسیطی دیوان شعر داشته و گویا شعر روی سنگ قبرش را نیز خودش سروده اما من سند قابل‌اعتنایی پیدا نکردم و برای مطرح کردن این موضوع حداقل باید عکس دیوان شعر را نشان می‌دادم تا مخاطب بپذیرد. همچنین به بعد عرفانی ایشان نیز به همین دلیل اشاره‌ای نکردم.

■ چرا این سوژه و این شخصیت؟

متأسفانه پس از جنگ از جانب برخی افراد تنگ نظر در حق این بانوی بی‌بدیل جفا شد و قلبش را شکستند و مزد جانفشانی‌هایش را با توهین و تخریب دادند. من به شخصه دو سال است در حال جنگ هستم تا این زن از تاریخ حذف نشود. از سوی افرادی که با او دشمن بودند، تهدید شدم. این دشمنی نیز از آنجایی سرچشمه می‌گیرد که تعداد

زیادی از مردانی آن زمان

در حد این زن شجاع نبودند و با دلآوری‌های خواهر بسیطی آن‌ها تحقیر شدند.

علیرغم تمام کارشکنی‌های و کنار گذاشته شدن این اثر در بخش ملی جشنواره حقیقت، تفنگ برادرم به دو جایزه دست پیدا کرد. البته اگر با فیلم بهتر رفتار می‌شد، به شهرت بیشتری دست می‌یافت. با وجود آنکه مدت زیادی از انقلاب گذشته اما یک قهرمان زن واقعی معرفی نشده است و من اگر خودم با مدارک و مستندات مواجه نمی‌شدم، تصور می‌کردم که این مطالب افسانه است. من امیدوارم این فیلم باعث شود که خواهر بسیطی در میان توده مردم بیشتر شناخته شود و آگاهی مردم نسبت به این شخصیت افزایش بیاید.

■ به شخصه به چه گونه ایده‌هایی برای ساخت آثار اهمیت می‌دهید؟

یکی از علایقم شخصی‌ام حضور قهرمان در آثارم است و تمام تلاشم این است که در آثارم قهرمان داشته باشم. مردم نیز قهرمان دوست دارند و با وجود اینکه ممکن است اثر در برخی مواقع غمگین ظاهر شود اما حضور یک قهرمان شور و شوق مخاطب را به‌ارمغان می‌آورد.

■ فضای جشنواره فجر امسال رو چطور می‌بینید؟ فکر می‌کنید که تفنگ برادرم با استقبال مخاطبان مواجه می‌شود؟

حتماً. به شرط آنکه با فیلم‌ها به طور مساوی برخورد شود. به طور مثال از من و فیلمم در جشنواره حقیقت هیچ گفتگو یا

تقدی در سایت یا درگاه‌های فضای مجازی سینما حقیقت البته بجز جلسه فیلم خبر. البته عزیزان روابط عمومی حقیقت بعد از مشخص شدن برندگان مصاحبه‌ی کوتاهی جهت خالی نبودن عریضه با بنده داشتند.

■ برای ساخت این فیلم با چه چالش‌های مواجه بودید؟

اطلاعات زیادی از خواهر بسیطی به صورت شفاهی وجود داشت که من آن‌ها را در پژوهش‌خانه به خانه کشف کردم؛ زیرا اعتقادی به پژوهش‌های گویلی ندارم و در تولید هیچکدام از فیلم‌ها به پژوهش‌گویی اکتفا نکردم. راجع به خواهر بسیطی نیز من گیلان غرب را خانه به خانه می‌گشتم. تنها فیلم و اطلاعاتی که از ایشان موجود است هشت دقیقه فیلم ۱۶ میلیمتری است که البته در آن فیلم نیز سه دقیقه خواهر بسیطی درباره روز نبرد صحبت می‌کند و پنج دقیقه دیگر را برادرشان در حال صحبت کردن هستند و خواهر بسیطی تنها داخل کادر حضور دارد. من برای هر آنچه که در اثر می‌بینید تلاش زیادی کردم و یک کلمه آن را براساس تخیل خود نگفتم.

اثر لایه‌های مختلفی دارد و مخاطب با یک بار دیدن تنها کلیتی از داستان دستگیرش می‌شود و در هر بار دیدن اطلاعات جدیدی به بیننده می‌دهد. «تفنگ برادرم» تاریخ انقضا ندارد!

